

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/131/2018
Identifikačné číslo spisu:	2307222561
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Ján Šikuta
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:2307222561.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ U. T., bývajúceho v S., R. a 2/ C. T., bývajúcej v S., R., obaja zastúpení Mgr. Dianou Šiagyovou, advokátkou so sídlom v Šali, Jánošíkova 2, proti žalovanému H. C., bývajúcemu v W., o určenie neplatnosti právnych úkonov a určenie zániku záložného práva, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 23 C 215/2007, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 11. októbra 2017, sp. zn. 25 Co 150/2016, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 23. januára 2009, č. k. 23 C 215/2007-104 určil, že napadnuté právne úkony označené ako zmluva o pôžičke zo dňa 15. novembra 1994, uzatvorená medzi žalovaným ako veriteľom a žalobcami ako dlžníkmi, a zmluva o zriadení záložného práva zo dňa 13. decembra 1994, uzatvorená medzi žalovaným ako záložným veriteľom a žalobcami ako záložcami, sú neplatné. V ostatnej časti o určenie zániku záložného práva súd prvej inštancie žalobu zamietol a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Vychádzal z výsledkov vykonaného dokazovania, keď mal preukázané, že pri zmluve o pôžičke a zmluve o zriadení záložného práva išlo o simulované právne úkony, ktoré považoval za absolútne neplatné. Okolnosti pôžičky medzi žalovaným a rodičmi žalobcu mal súd za sporné, lebo podľa žalovaného išlo o riadnu pôžičku uzavretú písomne a išlo o jasný a zrozumiteľný právny úkon, avšak žalobcovia tvrdili, že išlo len o simulovaný právny úkon, ktorý im poradila advokátka, lebo takouto fiktívnou pôžičkou mali žalobcovia docieľiť založenie svojej nehnuteľnosti, aby ju ochránili pred prípadnou exekúciou. Podľa názoru súdu prvej inštancie žalovaný v čase uzatvárania sporných zmlúv nedisponoval finančnými prostriedkami vo výške 1.800.000,- Sk /59.749,05 Eur/ a žalobcovia nemali skutočnú vôľu a dôvod požičiat si peniaze od žalovaného. Súd mal za preukázané, že žalovaný nepreukázal, že žalobcom skutočne pôžičku poskytol a že vôľou žalobcov nebolo požičať si finančné prostriedky od žalovaného, lebo takéto finančné prostriedky nepotrebovali. Preto prvoinštančný súd žalobe v časti o neplatnosť zmlúv vyhovel. Pokiaľ sa žalobcovia domáhali určenia, že záložné právo zriadené v prospech žalovaného

zaniklo dňa 14. decembra 1994, podľa názoru prvoinštančného súdu na základe neplatnosti zmluvy nemohlo ani vzniknúť takéto záložné právo, a preto nemohlo ani zaniknúť, preto žalobu žalobcov v tejto časti zamietol.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“), po opakovanom zrušení jeho rozsudkov Najvyšším súdom Slovenskej republiky (uzneseniami zo dňa 23. mája 2012 sp. zn. 1 Cdo 78/2010 a zo dňa 29. marca 2016 sp. zn. 1 Cdo 196/2013) v poradí tretím rozsudkom zo dňa 11. októbra 2017, sp. zn. 25 Co 150/2016, rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol, žalovanému priznal náhradu trov celého konania v plnom rozsahu. Odvolací súd vyhodnotil, že pokiaľ išlo o naliehavý právny záujem, stotožnil sa s názorom žalobcov, že na určení neplatnosti napadnutých právnych úkonov tento mali, lebo ich nehnuteľnosť bola zaťažená záložným právom, v dôsledku čoho ich postavenie bolo neisté. Pokiaľ ide o absolútnu neplatnosť právneho úkonu, vždy je daný naliehavý právny záujem, keď navyše výmaz záložného práva na nehnuteľnosti žalobcov možno docieľiť len súdnym rozhodnutím o vyslovení neplatnosti uvedených zmlúv. Následne sa odvolací súd zaoberal právnym a skutkovým posúdením sporu, pričom ako sporné zostalo medzi stranami interpretovanie, ako a či vôbec prišlo k písomným zmluvám o pôžičke a záložnom práve. V danej veci bolo preto pre posúdenie otázky platnosti predmetnej zmluvy o pôžičke nevyhnutné zistiť, či došlo k reálnemu poskytnutiu pôžičky, teda k odovzdaniu predmetnej sumy peňazí zo strany žalovaného žalobcom. Z vykonaného dokazovania mal odvolací súd za preukázané, že zmluva o pôžičke ako aj záložná zmluva majú všetky formálnoprávne náležitosti, ide o právne úkony jasné, zrozumiteľné, jazykovo jednoznačne formulované. Žalovaný, na ktorom leží dôkazné bremeno, mal preukázať reálne poskytnutie pôžičky žalobcom. Svoje tvrdenie o tom, že sa tak stalo, preukázal predloženými listinnými dôkazmi, a to zmluvou o pôžičke a následne tiež zmluvou o zriadení záložného práva s časovým odstupom, ktoré obe boli podpísané oboma žalobcami, pričom ich podpisy boli overené pred notárom. V texte oboch zmlúv zmluvné strany potvrdili, že k odovzdaniu peňažnej hotovosti skutočne došlo a že na strane žalobcov vznikol voči žalovanému peňažný záväzok vo výške 1.800.000,- Sk /59.749,05 Eur/. S poukazom na vyššie uvedené, žalovaný svoje tvrdenie, že k reálnemu odovzdaniu peňazí došlo, preukázal dvoma uvedenými listinnými dôkazmi s overenými podpismi žalobcov a napokon podporne tiež svojou výpoveďou ako dôkazným prostriedkom pred prvoinštančným i odvolacím súdom. Pokiaľ teda žalobcovia napriek tomu túto skutočnosť popierali, došlo k tzv. deleniu alebo posúvaniu dôkazného bremena a na nich potom spočívalo dôkazné bremeno, vyvrátiť dôkazy poskytnuté žalovaným. Žalobcovia na toto svoje tvrdenie ako dôkaz poskytli len vlastné výpovede a výpoveď svedka B. T., ktorý je synom žalobcov, teda v blízkom príbuzenskom vzťahu, naviac v prospech ktorého si mali žalobcovia danú pôžičku brať. Vzhľadom na jeho blízky príbuzenský pomer k žalobcom i osobnú zainteresovanosť vo veci pôžičky, jeho výpoveď odvolací súd vyhodnotil ako málo spoľahlivú a málo hodnovernú. Ako vyplýva z obsahu spisu, iné dôkazy žalobcovia na podporu svojich tvrdení nenavrhli, a to ani v priebehu odvolacieho konania. Vychádzajúc z uvedeného, odvolací súd dospel k záveru, že žalobcom sa poskytnutými dôkazmi nepodarilo vyvrátiť danými listinnými dôkazmi preukázané tvrdenie žalovaného, že im predmetnú finančnú sumu ako pôžičku reálne poskytol. V konaní teda nebolo preukázané, že predmetná zmluva o pôžičke a nadväzne ani zmluva o zriadení záložného práva, ktorá je akcesorickej povahy, sú neplatné resp. nevznikli. Preto napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/, 2/ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzujú z § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP a to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ako aj je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolatelia poukázali na články 2 a 3 Základných zásad CSP. Zhrnuli dôvody, uvádzané odvolacím súdom, pre poriadok poznamenali, že žalovaný sa v minulosti domáhal zaplatenia len časti údajne poskytnutej pôžičky, a to v konaní vedenom na Okresnom súde Galanta, sp. zn. 5C 87/2007, o zaplatenie 2.190,80 EUR s príslušenstvom, ktorá žaloba bola rozsudkom zo dňa 24. februára 2010 zamietnutá z dôvodu vznesenia námietky premlčania nároku. Žalovaný sa nikdy v minulosti riadne a včas nedomáhal vrátenia pôžičky, svoj nárok si neuplatnil súdnou cestou, čo podľa dovolateľov podporuje tvrdenie, že nikdy žiadnu pôžičku ani neposkytol. Vécne právo zo zmluvy o zriadení záložného práva však na nehnuteľnostiach stále viazne a pôsobí obavu z jeho výkonu aj v prípade premlčanej pohľadávky. S poukazom na dikciu zákona dovolatelia majú za to, že súd nesprávne a ústavne nekonformným spôsobom v rozpore a rozdielne s právnym posúdením dovolacieho súdu

aplikoval normu hmotného práva, príslušne ustanovenia o vzniku záväzku a o platnosti právneho úkonu, rovnako tak nesprávne aplikoval normu procesného práva o dôkaznej povinnosti účastníka konania, a preto vec nesprávne právne posúdil a vo veci nesprávne rozhodol. Navrhli rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaný navrhol dovolanie žalobcov ako nedôvodné odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť, a to z nasledovných dôvodov.

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

7. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v

konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

14. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

15. Pokiaľ dovolateľ v takom dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú súdnu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach a predpokladoch o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky do úvahy prichádzajúce rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky. V opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priečiaci sa nielen všeobecne novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétne cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str.1382 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 3 Cdo 28/2017).

16. Preto dovolací súd najskôr riešil otázku prípustnosti dovolania z dôvodu § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, teda či dovolateľ jasne vymedzil konkrétny, zákonom predpokladaný dovolací dôvod, či presne uviedol, ktorý konkrétny judikát uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, resp. rozhodnutie dovolacieho súdu ustálené v jeho rozhodovacej praxi nerešpektoval odvolací súd vo svojom rozhodnutí. Tento dôvod prípustnosti sa musí viazať na konkrétnu ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd. Totiž jednotnou interpretáciou zákona sa zabezpečuje jednota uplatnenia právnej úpravy v rovnakých prípadoch, zvyšuje sa právna istota a subjektom práva sa umožňuje predvídať postup súdu, ktorý právna norma ukladá alebo predvída.

17. Dovolací súd preskúmaním obsahu dovolania zistil, že dovolatelia si nesplnili túto povinnosť, keď neuviedli konkrétne rozhodnutia dovolacieho súdu, od ktorých sa odvolací súd odchyľil, a tiež neuviedli, v čom sa odvolací súd v prejednávanej veci odchyľil od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu.

18. Predpoklad prípustnosti dovolania nebol daný ani pokiaľ ide o dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, teda, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

19. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi vyskytla nejednotnosť navonok prejavená v prijatí odlišných právnych názorov, teda ide o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov sa ešte neustálili a nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Ak dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, bolo ich procesnou povinnosťou a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ označením konkrétnych odlišných, protirečiacich si rozhodnutí dovolacieho súdu doložiť, že predmetná právna otázka je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V takom prípade je dovolateľ povinný označiť rozhodnutia dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne a zaujal iné právne závery. Ak dovolatelia v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzujú z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, nevymedzili označením rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rozdielne právne závery, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Ak by dovolací súd postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu.

20. Dovolatelia v dovolaní žiadnym konkrétnym rozhodnutím najvyššieho súdu nedoložili svoju

argumentáciu o tom, že dovolací súd pri posudzovaní predmetnej veci rozhoduje rozdielne, prijímajúc v skutkovo a právne obdobných prípadoch (dovolacích konaniach) odlišné právne závery. Už so zreteľom na to neboli dané procesné predpoklady, aby dovolací súd pristúpil k uskutočneniu meritórneho dovolacieho prieskumu.

21. Žalobcovia 1/, 2/ v dovolaní síce formálne označili za dovolací dôvod ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP, vychádzajúc z obsahu dovolania v skutočnosti vyčítali odvolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie veci. Ak je v dovolaní namietané nesprávne právne posúdenie veci, nie je z obsahového hľadiska splnená zákonná náležitosť dovolania vyplývajúca z § 428 CSP, a to jeho odôvodnenie dovolacími dôvodmi.

22. Za týchto okolností dovolací dôvod nebol dovolateľmi vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP, čo znamená, že žalobcovia žiadnym spôsobom nevyargumentovali existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP, ktoré v dovolacom prejave uviedli. Absenciu takej náležitosti považuje CSP za dôvod pre odmietnutie dovolania (§ 447 písm. f/ CSP).

23. Najvyšší súd preto konštatujúc danosť dôvodov pre odmietnutie dovolania v zmysle § 447 písm. f/ CSP, dovolanie žalobcov odmietol.

24. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.